

Folkeskolens sprogfag: Forenklede Fælles Mål

Med folkeskolereformens ikrafttræden i august 2014 var Forenklede Fælles Mål klar til brug. De enkelte skoler kunne vælge, om de allerede i skoleåret 14/15 ville anvende målene, eller om de ville vente til august 2015, hvor de blev obligatoriske for alle. Da undervisningen i fremmedsprog blev fremrykket med reformen, således at eleverne nu har engelsk fra 1. klasse og tysk/fransk fra 5. klasse, måtte sprog-lærerne naturligvis straks gå i gang med at anvende målene for disse nye årgange.

Det forenklede i de nye Fælles Mål består for sprogfagene vedkommende i, at de fire tidligere centrale kundskabs- og færdighedsområder (CKF) nu er blevet til tre kompetenceområder: mundtlig kommunikation, skriftlig kommunikation og kultur og samfund. Desuden er alle færdigheds- og vidensmål opsat i en matrix, der tydeligt viser progressionen i sprogfagene. Endvidere er målene forsøgt skrevet i et sprog, som alle skolens interessenter kan forholde sig til.

En vigtig intention i forbindelse med reformen er, at man flytter blikket fra lærerens undervisning til elevernes læring. Indholdet i fagernes formål er ikke ændret, men der ses et tydeligt fokusskifte i bl.a. fagformålene. I Fælles Mål 2009 blev vendingerne »formålet med undervisningen ...« og »undervisningen skal ...« brugt, hvor-

DORTE MARIA BUHL SANDAHL

Læringskonsulent (engelsk) og folkeskolelærer
Folkeskolelærer og engelskvejleder
Undervisningsministeriet
Dorte.maria.buhl.sandahl@uvm.dk

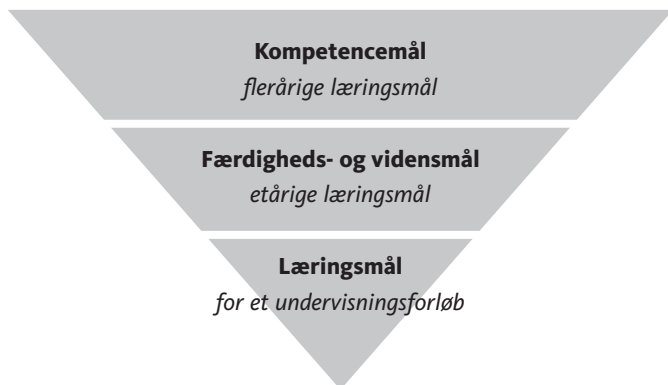
LENE LAURSEN

Læringskonsulent (tysk) og folkeskolelærer
Cand.mag. i tysk og dansk, meritlærer
Undervisningsministeriet
Lene.Laursen@uvm.dk

imod det i de nye fagformål hedder »eleverne skal i faget ...« og f.eks. »faget tysk skal give eleverne ...«. Hermed lægges der op til et større og mere direkte fokus på elevens udbytte af undervisningen og dermed et meget større fokus på, at undervisningen skal være læringsmålstyret og ikke aktivitetsstyret.

Måltragten

Undervisningsministeriets måltragt bruges til at illustrere opbygningen af Forenklede Fælles Mål:

Øverst i måltragten er kompetencemålene, som er de flerårige læringsmål, dernæst kommer færdigheds- og vidensmålene, som er etårige læringsmål, og nederst læringsmålene, som er læringsmål for et enkelt undervisningsforløb.

Kompetencer udvikles gennem viden og færdigheder samt holdninger og værdier i et gensidigt og vekselvirkende samspil. Færdigheder omfatter brug af tilegnet viden og knowhow til udførelse af opgaver og opgaveløsning. Viden omfatter faktuel viden, teoretisk og begrebslig viden, procedure- eller principviden og praksisviden.

Kompetencemål

De få overordnede kompetencemål svarer til de tidligere trinmål. Kompetencemålene giver et helt overordnet billede af, hvad eleverne skal lære i faget. Dvs., de beskriver helt overordnet, hvad eleverne skal lære på de enkelte trin. Kompetencemålene er med til at give lærer, elever og forældre et overblik over faget.

For engelsk er der ni kompetencemål fordelt på tre kompetenceområder (mundtlig kommunikation, skriftlig kommunikation og kultur og samfund) og på tre trin (efter 4., 7. og 9. klasse).

For tysk og fransk er der seks kompetencemål fordelt på tre kompetenceområder (mundtlig kommunikation, skriftlig kommunikation og kultur og samfund) og på to trin (efter 7. og 9. klasse).

Kompetenceområderne svarer til de tidligere centrale kundskabs- og færdighedsområder (CKF), som i fremmedsprogene hed kommunikative færdigheder, sprog og sprogbrug, sprogtilegnelse og kultur- og samfundsforhold.

Kompetencemålene er bindende, dvs., læreren skal have netop disse kompetencemål for øje i sin planlægning, udførelse og evaluering af elevernes læring/sin undervisning.

Færdigheds- og vidensmål

Hvert kompetenceområde er opbygget af tre-seks færdigheds- og vidensområder. Færdigheds- og vidensområder består af konkrete færdigheds- og vidensmål, som er gensidigt afhængige. Færdighedsmålene angiver, hvad eleverne forventes at have lært for at tilegne sig den målsatte kompetence. Vidensmålene angiver den viden, der skal inddrages i undervisningen for at fremme elevernes tilegnelse af den fastlagte færdighed. Færdigheds- og vidensmålene sikrer en systematik mellem det, eleverne skal kunne, og undervisningens indhold.

I engelsk er færdigheds- og vidensområderne følgende:

- Mundtlig kommunikation: lytning, samtale, præsentation, sprogligt fokus, kommunikationsstrategier, sproglæringsstrategier
- Skriftlig kommunikation: læsning, skrivning, sprogligt fokus, sprogindlæringsstrategier
- Kultur og samfund: kulturforståelse, kulturmøder, engelsk som adgang til verden.

I tysk/fransk er færdigheds- og vidensområderne følgende:

- Mundtlig kommunikation: lytning, samtale, præsentation, sprogligt fokus
- Skriftlig kommunikation: læsning, skrivning, tekster og medier, sprogligt fokus
- Kultur og samfund: interkulturel kontakt, tysk/fransk som adgang til verden, tekst og medier.

Som med kompetencemålene er færdigheds- og vidensmålene inden for hvert område bindende. Målene er opstillet i faser, men disse fa-

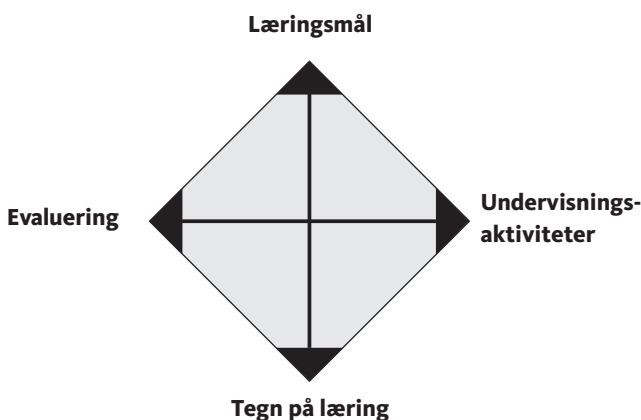
ser svarer ikke nødvendigvis til klassetrin. Her må man som lærer vurdere, hvor den enkelte klasse/det enkelte hold befinder sig, og man kan derfor vælge færdigheds- og vidensmål fra forskellige faser, blot det er inden for det aktuelle trin.

Læringsmål

Nederst i måltragten er læringsmålene, som er de konkrete mål for det, eleverne skal lære. Læreren omsætter udvalgte færdigheds- og vidensmål til disse læringsmål. Dvs., de konkrete læringsmål er ikke givet på forhånd, men formuleres af læreren. Læringsmålene er det, der bliver stillet skarpt på i et forløb, det er det, som læreren observerer og måler på.

Relationsmodellen

Den didaktiske model, som alle fags Forenklede Fælles Mål er lavet ud fra, og som Undervisningsministeriet har udviklet til brug for lærernes planlægning, hedder relationsmodellen:

Læringsmodellen illustrerer, hvordan læringsmål, undervisningsaktiviteter, tegn på læring og evaluering hænger tæt sammen i den læringsmålstyrede undervisning.

Hvor kompetencemål og færdigheds- og vidensmål er bindende, er det lærerens didaktiske ansvar at forholde sig til læringsmål, undervisningsaktiviteter, tegn på læring og evaluering i planlægningen af sin undervisning.

Læringsmål

Når læreren laver årsplan, udvælges fx 2-4 færdigheds- og vidensmålpar pr. forløb. Disse færdigheds- og vidensmålpar skal passe naturligt sammen. I fremmedsprogene vil der typisk være 6-10 forløb pr. skoleår.

Da læringsmålene er det styrende for planlægningen af et skoleår og for et forløb, vil man først, når man har udvalgt færdigheds- og vidensmålparrene, overveje hvilket emne, man vil arbejde med.

Undervisningsaktiviteter

Når læreren har omsat et færdigheds- og vidensmål til læringsmål, vælger han/hun undervisningsaktiviteter, der vil give alle elever passende udfordringer, og som hjælper dem til at nå læringsmålet i slutningen af forløbet. De materialer og læringsaktiviteter, man udvælger, skal give mening i forhold til læringsmålene. Det betyder, at man ikke bare blindt kan bruge alle kapitlerne i en bog, turen på museet eller ens yndlingsfilm – det må først efterprøves, om materiale og aktiviteter svarer til de læringsmål, man har udvalgt.

Tegn på læring

Læreren skal dernæst overveje, hvilke tegn der kan være, som viser lærer og elever, at målene er nået. Tegnene er kriterierne for målopfyldelsen og vil altid være noget, som eleverne gør ved at kommunikere, demonstrere eller skabe. På baggrund af disse tegn skal læreren i slutningen af forløbet vurdere elevernes læringsudbytte og give dem relevant feedback. Det er vigtigt, at eleverne undervejs er med til at vurdere, hvor langt de er kommet på vejen mod deres læringsmål.

Evaluering

Læreren skal under og efter forløbet evaluere elevernes læringsudbytte. Den formative evaluering er den løbende evaluering, der foretages undervejs. Her overvejer læreren elevernes udbytte og det videre forløb og retter evt. forløbet til. Desuden skal eleverne også have mulighed for at reflektere over og melde tilbage vedr. deres oplevelse af egen indsats og læring.

Den summative evaluering måler resultaterne i slutningen af forløbet – har eleverne nået deres mål? Denne summative evaluering

ligger så til grund for planlægningen af næste forløb, da eleverne måske nåede længere end forventet eller det modsatte. Desuden kan der være enkelte elever, der ikke har nået læringsmålet, og så skal læreren overveje, hvad der skal sættes i værk for at hjælpe dem.

Evaluerings drejer sig dog ikke udelukkende om elevernes læring, men også om evaluering af undervisningsaktiviteterne i forhold til om disse giver eleverne optimale læringsmuligheder. På samme måde som eleverne læringsudbytte skal tænkes ind i det næste forløb, skal læreren kritisk evaluere kvaliteten af undervisningsaktiviteterne inden planlægningen af det næste forløb.

Afrunding

En rapport fra Danmarks Evalueringsinstitut omhandlende Fælles Mål 2009 viste, at mange lærere kendte målene, men kun et fåtal anvendte dem i deres undervisningsplanlægning (EVA Danmarks Evalueringsinstitut 2012). Det bliver spændende at erfare, i hvor høj grad Forenklede Fælles Mål bliver en del af lærernes praktiske planlægning. De første tilbagemeldinger tyder dog allerede nu på, at målene er blevet langt mere anvendelige.

Litteratur

- EVA Danmarks Evalueringsinstitut. (2012). *Fælles Mål i folkeskolen. En undersøgelse af læreres brug af Fælles Mål*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling. (u.å.). *Kom i gang med læringsmålstyret undervisning*. <http://www.emu.dk/modul/kom-i-gang-med-læringsmålstyret-undervisning> (2015-09-03)
- Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling. (u.å.). *Vejledning i læringsmålstyret undervisning*. <http://www.emu.dk/modul/læringsmålstyret-undervisning> (2015-09-03)